

Kodeks 2.0 – czym jest i po co go tworzyć?

W poprzednich edycjach Szkoły z Klasą 2.0 zadaniem każdej szkoły było opracowanie, przetestowanie i wprowadzenie w życie zasad korzystania z technologii komunikacyjno-informacyjnych w nauczaniu i uczeniu się. Tworzenie kodeksów wzmacnia zdobywanie, rozwijanie i sprawdzanie wiedzy i umiejętności uczniów, ale także komunikację wewnątrz szkoły oraz o kontakty z rodzicami i instytucjami zewnętrznymi (bibliotekami, muzeami, władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, wyższymi uczelniami), które mogą pomóc nauczycielom i uczniom w pracy. Jeśli w Waszej szkole nie ma jeszcze takiego dokumentu, to gorąco zachęcamy do stworzenia wraz z uczniami szkolnego zbioru cyfrowych zasad.

Kodeks 2.0 to zestaw reguł, które porządkują zamieszanie z nowymi technologiami w szkole. Kodeks powinien wyjaśniać, jak komputer, Internet, komórka itp. – wspaniałe w zabawie i komunikacji – mogą pomóc mądrej edukacji, a nie tylko dostarczać prostych pomocy, gotowców i ściąg, które zastępują własną twórczość i rozleniwiają umysły.

Tworząc lub modyfikując już istniejący zbiór zasad, szkoła może odwołać się do zaproponowanej przez nas listy problemów (*Siedem punktów Kodeksu 2.0 – najważniejsze problemy do rozstrzygnięcia podczas tworzenia/modyfikowania Kodeksu*), ale na zawarte w niej pytania odpowiada zgodnie z własnymi potrzebami. Może też skorzystać z naszych sugestii (*Jak pracować nad Kodeksem 2.0*), a także zwrócić się o pomoc do ekspertów.

Z doświadczenia zdobytego w poprzednich latach wiemy, że tworzeniem lub modyfikacją szkolnego Kodeksu 2.0 najlepiej zająć się w I semestrze. Dzięki temu w II semestrze nauczyciele i uczniowie będą już mogli stosować punkty kodeksów, realizując uczniowskie projekty badawcze, społeczne czy artystyczne na lekcjach różnych przedmiotów lub w ramach programu wychowawczego szkoły. Będzie to też dobra okazja, by zastanowić się nad modyfikacją zapisów kodeksu i na bieżąco uzupełniać listę dobrych pomysłów na wykorzystanie TIK w nauczaniu i uczeniu się. W ten sposób pełna wersja szkolnego kodeksu powstanie w końcu roku szkolnego.

Kodeks 2.0 powinien być początkiem rozmowy nauczycieli z uczniami, a – gdy to możliwe – także z udziałem rodziców. Nauczyciele wchodzą tu na terytorium, na którym ich podopieczni często czują się bardzo pewnie, co wymaga od nich otwartości i gotowości do zamiany ról w relacji uczeń – nauczyciel.

Szkolny kodeks powinien powstawać w toku dyskusji, a także być łatwy do zmodyfikowania, gdy pojawią się nowe narzędzia TIK i nowe możliwości (a co za tym idzie – nowe problemy związane z ich używaniem).

Naszą intencją jest, by kodeks żył dalej, dostosowując się do zmian technologicznych, nowych potrzeb i pomysłów szkoły. By był punktem odniesienia dla pracy nauczycieli i uczniów, by pomagał także rodzicom ocenić, czy szkoła sensownie wykorzystuje nowoczesne technologie w nauczaniu ich dzieci.

Jak pracować nad Kodeksem 2.0?

- 1. W toku debat i dyskusji** – przy tworzeniu Kodeksu 2.0 ważna jest wymiana doświadczeń i opinii.

Nauczyciele powinni przedyskutować z uczniami dotychczas panujące w szkole zasady korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). W trakcie dyskusji nauczyciele i uczniowie wypracowują wspólne stanowisko. Ważnym momentem tworzenia lub modyfikowania Kodeksu 2.0 jest debata ogólnoszkolna, która pozwala skonfrontować ze sobą różne propozycje Kodeksu 2.0, a także włącza do dyskusji Dyrekcję i innych uczniów – gorąco zachęcamy do jej zorganizowania. Kodeks 2.0 ma służyć całej szkole, dlatego powinien zostać wypracowany jako kompromis uwzględniający najważniejsze potrzeby całego środowiska szkolnego. Dyskusję o Kodeksie 2.0 można prowadzić równolegle w sieci: na blogach, na forum szkoły, poprzez komunikatory, serwisy społecznościowe, etc. Dyskusja taka powinna toczyć się w ciągu całego roku szkolnego.

- 2. W ścisłej współpracy z uczniami** – Kodeks służy przede wszystkim uczniom, ma pomóc im w bezpiecznym i twórczym korzystaniu z TIK.

Uczniowskie uwagi, refleksje i doświadczenia w kontaktach z TIK mają wielką wartość – dzięki nim Kodeks 2.0 ma szansę stać się praktycznym i użytecznym narzędziem, odpowiadającym na faktyczne potrzeby szkoły. Wymaga to od nauczycieli otwartości na propozycje uczniów, a często także gotowości do zamiany ról uczeń-nauczyciel – w dzisiejszych czasach to uczniowie są tubylcami w świecie TIK, mogą stać się świetnymi nauczycielami swoich nauczycieli.

Czasem postulaty uczniów mogą wydawać się kontrowersyjne – w jednej z pierwszych edycji programu Szkoła z Klasą 2.0 szczególnie dużo emocji wzbudziła propozycja używania komórek na lekcji. Jak pokazał przykład gliwickiego Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi nr 14, postulat wyjęcia komórek spod ławek może się doskonale sprawdzić w codziennej praktyce szkolnej. Obecnie większość uczniów posiada smartfony – multimedialne urządzenia, w których funkcja telefonu rzadko kiedy jest tą najczęściej używaną. Za pomocą smartfonów i większości komórek można tworzyć filmiki dokumentujące przebieg projektów edukacyjnych, nagrywać na dyktafon lekcje dla chorego kolegi, oglądać prezentacje multimedialne czy przeprowadzać pomiary i obliczenia na przedmiotach ścisłych.

- 3. Adekwatnie do poziomu nauczania** – postulaty Kodeksu muszą być zrozumiałe dla uczniów.

Tworzenie Kodeksu będzie inaczej przebiegać w pierwszej klasie szkoły podstawowej, a inaczej w liceum. W podstawówce potrzebna będzie z pewnością większa pomoc nauczyciela, postulaty będą zapewne dość ogólne i przyjmą postać prostych, czytelnych reguł, np. „W naszej szkole telefony komórkowe uczniów i nauczyciela są podczas lekcji wyłączone”. Pracując z młodszymi uczniami, warto wykorzystać ich inwencję, np. zaprosić ich do zilustrowania zasad kodeksu lub odegrania scenek inspirowanych konkretnymi regułami stosowania TIK. W Publicznej Szkole Podstawowej nr 2 im. Kazimierza Brodzińskiego w Bochni uczniowie przy wsparciu nauczycieli przygotowali na debatę szkolną komiksy o stworzeniu Tikusiu przedstawiającym, jak prawidłowo korzystać z TIK.

- 4. Zgodnie z potrzebami szkoły** – każda szkoła ma inne potrzeby i możliwości.

Zaplecze techniczne, możliwości finansowe i kadrowe są odmienne dla każdej placówki. Dlatego powstający w szkole Kodeks 2.0 również powinien posiadać indywidualny charakter, przystosowany do potrzeb i możliwości konkretnej szkoły. Tylko wtedy będzie spełniał swoją funkcję i faktycznie porządkował zasady korzystania z TIK. Jeśli szkoła posiada jeden komputer i rzutnik, reguła wykorzystywania multimedialnych na każdej

lekcji okaże się raczej niemożliwa do spełnienia. Ważne jest gruntowne przemyślenie wszystkich kodeksowych zasad i uwzględnienie realiów placówki. Można również poza Kodeksem 2.0 wypracować wraz z uczniami „kodeks przyszłości”, który będzie odbiciem uczniowskich marzeń o idealnej szkole XXI wieku.

5. W działaniu – postulaty Kodeksu powinny być testowane w trakcie całego roku szkolnego i modyfikowane w odpowiedzi na nowe wyzwania i potrzeby.

Kodeks 2.0 powinien być praktyczny i użyteczny. Jedynie w działaniu można sprawdzić, czy naprawdę odpowiada na potrzeby szkolnej społeczności, służy rozwojowi uczniów i pomaga nauczycielom w prowadzeniu zajęć. W szkołach, które już mają wypracowany Kodeks 2.0 nowy rok może przynieść nowe wyzwania takie, jak instalacja Wi-Fi w szkole. Wprowadzenie sieci bezprzewodowej wymaga uzupełnienia kodeksu o punkty regulujące dostęp uczniów do internetu w szkole. Następnie nowe zasady muszą zostać sprawdzone podczas zajęć i innych form uczniowskiej aktywności.

Siedem punktów Kodeksu 2.0 – najważniejsze problemy do rozstrzygnięcia podczas tworzenia/modyfikowania Kodeksu

1. Ucz i ucz się z TIK.

Jak prowadzić lekcje w sieci – online i offline? Jak korzystać z Internetu, gdy lekcja nie odbywa się w pracowni (giełda pomysłów, np. dwoje uczniów zostaje „oddelegowanych” do wyszukiwania i sprawdzania informacji w Internecie)? Jakie narzędzia komputerowe mogą się przydać na różnych przedmiotach i do różnych zadań? Jak odrabiać prace domowe w erze TIK (zadania, sprawdziany, testy, informacje wieszane przez nauczycieli w Internecie)? Jak nauczyć się dyskutować i precyzyjnie prezentować swoje poglądy w sieci? Jak realizować zespołowe projekty uczniowskie z wykorzystaniem TIK? Jaki użytek z Internetu, komputera i komórek można dopuścić na sprawdzianach i egzaminach? Co to jest dobre i złe ściąganie?

2. Z informacji korzystaj samodzielnie i krytycznie.

Jak nauczyciele i uczniowie mają korzystać z TIK w nauczaniu, by nie było to bezkrytyczne kopiowanie, lecz twórcze wykorzystanie zasobów sieci? Jak rozpoznawać wiarygodne strony i źródła? Jak odróżnić informacje od komentarzy czy opinii? Jak mądrze i skutecznie szukać potrzebnych informacji i materiałów? Opracujcie poradnik google’arza! Czy i jak reagować na nieprawidłowości, oszustwa, błędy? Jak się zachować, gdy zauważy się przejawy rasizmu, antysemityzmu, ksenofobii, nietolerancji?

3. Nie kradnij i nie daj się okraść.

Jak zgodnie z prawem korzystać z dostępnych w sieci materiałów – tekstów, zdjęć, filmów? Gdzie i jak szukać legalnych materiałów, z których można skorzystać? Jak podawać autorów i źródła? Jak czytać i respektować informacje o prawach autorskich? Jak zadbać o własne prawa? Jak podpisywać swoje teksty, zdjęcia itp.? Kiedy warto korzystać z wolnych licencji i na czym one polegają?

4. Komunikujmy się.

Jak używać TIK do komunikacji w szkole i z rodzicami? Jak e-maile oraz portale społecznościowe mogą ułatwić kontakty nauczycieli, uczniów i rodziców? Jakich informacji nie należy rozpowszechniać tą drogą? Jak stworzyć system monitorowania postępów ucznia, by pomagał on się uczyć (zasady dostępu, systemy ostrzegawcze, linki do materiałów dodatkowych dla uczniów)? Czy używać SMS-ów w kontaktach nauczycieli z uczniami? Jaka powinna być strona internetowa szkoły (dobre i złe przykłady)? Kto za nią odpowiada, kto ją

prowadzi, co mogą na niej robić uczniowie? Gazetka szkolna w Internecie – czy i jak nauczyciele powinni ją kontrolować? Co publiczne, a co prywatne – netykieta dla nowych czasów.

5. Komputery pod ręką.

Jak zapewnić dostępność komputerów i sieci w szkole, zamiast zamykać je w pracowni komputerowej? Jak sprawiedliwie i sensownie dzielić dostęp do TIK między różne przedmioty i różnych uczniów? Jak optymalnie wykorzystać komputery i dostęp do sieci? Rozrywka na szkolnych komputerach – kiedy i w jakim zakresie?

6. Bądź bezpieczny w sieci.

Na czym polega bezpieczne korzystanie z sieci? Jakie ślady zostawiasz, surfując po Internecie? Jak korzystać z portali społecznościowych? Komputery szkolne – co uczniowie mogą na nich robić, a czego nie? Szyfrowanie danych na szkolnych dyskach. Kontakty z nieznanymi – jak się nauczyć zasad bezpieczeństwa? Strony, na które lepiej nie wchodzić (pornografia, hazard, „dziwne” organizacje). Fałszywe zaproszenia do odebrania lub zarobienia dużych sum pieniędzy i inne, podobne tematy.

7. Nauczcie tego dorosłych.

W jaki sposób uczniowie przy wsparciu nauczycieli mogą szkolić innych, np. swoich rodziców, dziadków czy sąsiadów, w dziedzinie TIK? Zbadajcie potrzeby informacyjno-komunikacyjne osób starszych. Opracujcie plan takiego kursu, wybierając 10 umiejętności ważnych dla osób starszych (porozmawiajcie o tym z dziadkami). Jak przełamać barierę wstydu, że młodzi uczą starszych? Kto i jak ma nadzorować takie zajęcia?

Kodeks 2.0 – przykładowe punkty

Szkolny Kodeks 2.0 nie powinien zawierać więcej niż kilkanaście, maksimum 20 punktów. Może ich być nawet kilka, zwłaszcza w szkołach podstawowych. Ważne, by sformułowane przez szkołę propozycje zasad kodeksu były zrozumiałe dla uczniów, akceptowane przez szkolną społeczność, a także aktualne i użyteczne. By naprawdę porządkowały szkolne życie w tej dziedzinie. Zasady mogą być ogólne lub bardzo szczegółowe – wszystko zależy od Was.

Na przykład:

- » Uczniowie w naszej szkole nie kopiuje tekstów z Internetu udając, że sami je napisali. Jeśli je wykorzystują, zawsze zaznaczają, jakie jest źródło materiału i kto jest jego autorem.
- » Uczniowie wiedzą, czym jest prawo autorskie, przestrzegają go i potrafią korzystać z wolnych i otwartych licencji.
- » Telefony komórkowe mogą być wykorzystywane na lekcji do celów edukacyjnych i na zasadach ustalonych między uczniami i nauczycielem.
- » Nauczyciele w naszej szkole chętnie korzystają z pomysłów uczniów, jak stosować na lekcjach nowe technologie.
- » Każdy uczeń naszej szkoły ma dostęp do swoich ocen i uwag nauczycieli w elektronicznym dzienniku.
- » Nauczyciele mają adresy e-mailowe przeznaczone do kontaktu z uczniami i rodzicami. Bez nadmiernej zwłoki odpowiadają na wiadomości.
- » Nauczyciele w naszej szkole proponują uczniom korzystanie z internetowych narzędzi i zasobów – programów, stron, filmów itp. – ułatwiających uczenie się. Zapraszają uczniów do współpracy w ich wyborze.

- » W naszej szkole dążymy do tego, by ze sprzętu komputerowego korzystali nauczyciele wszystkich przedmiotów.
- » Uczniowie naszej szkoły organizują i prowadzą zajęcia z TIK dla dorosłych. Uczą korzystania z internetu chętnych rodziców, dziadków, sąsiadów itd. Jest to jedno z zadań na zajęciach informatyki.
- » Uczniowie korzystają ze szkolnych komputerów w czasie przerw, podczas „okienek” i po lekcjach, zgodnie z regulaminem (Uwaga! Określa on m.in., kto odpowiada za jego przestrzeganie i za sprzęt).